



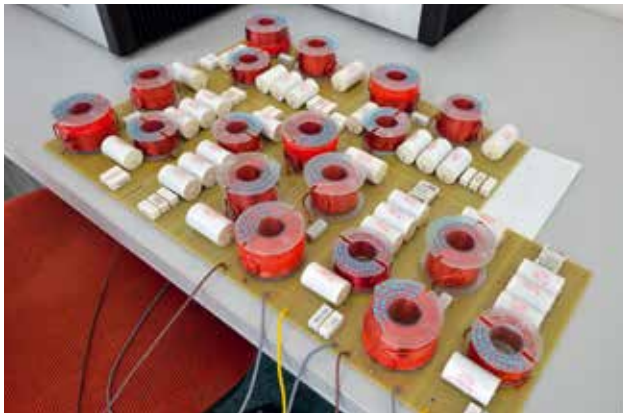
Top high-end voor mid-fi prijzen

De producten van het Nederlandse audiomerk JK Acoustics komen we maar spaarzaam tegen in de Nederlandse pers en wie wel eens aan de Parkweg 25 in 't Harde is geweest ontdekt al snel waarom. Want in dit grote pand waar vroeger de lokale supermarkt was gevestigd, streek 45 jaar geleden de super nuchtere audio ontwerper Johan Ketelaar met zijn vrouw Hennie neer. Johan is wars van opsmuk en de JK producten zijn een schoolvoorbeeld van de Nederlandse school. Met andere woorden producten van een hoge kwaliteit, zonder opsmuk en tegen een eerlijke prijs. Inmiddels is hij alweer vijf jaar met pensioen en heeft zijn zoon Marthijn het stokje overgenomen. Hoewel Johan nog vaak in het pand is te vinden, wordt ook steeds duidelijker zichtbaar dat er een frisse wind door de verschillende ontwerpen waait. Waar dit recent toe heeft geleid kunt u lezen in dit artikel.

Dit verhaal start bij één van de voor mij meest respectabele Nederlandse merken. Een onderneming die geheel in eigen beheer zowel audioproducten ontwerpt als ook vervaardigd en door de nogal eigenzinnige denkwijze best lastig in een hokje is te plaatsen. Wanneer ik start met de hier te bespreken elektronica componenten die respectievelijk afkomstig zijn van de top-of-the-line Ultimate serie en de net daaronder gesitueerde Prestige modellen, zie ik al meteen een heel afwijkende behuizing ten opzichte van wat de rest van de markt

aanbied. 'Dat heb je goed opgemerkt Werner' zegt Marthijn. 'Alle behuizingen van onze elektronica en de kasten van de luidsprekers ontwerpen we hier allemaal helemaal zelf, waarna ze worden geproduceerd bij lokale producenten. Hierdoor kunnen we iedere afmetingen kiezen die we nodig hebben en ontstaat ook de door ons gekozen tweekleurige behuizing.' Zwart voor de uit massief aluminium afgeronde hoeken en voor het net niet ondoorzichtige perspex bovenpaneel en blank geborsteld aluminium voor alle overige panelen.

Alle zwarte draai- en drukknoppen zijn eveneens van dit veelzijdige materiaal en het geheel geeft samen met de verfijnde displays die bij de huidige lijn JK producten op zowat ieder apparaat aanwezig zijn, een gevoel van nuchtere luxe. O ja, we hebben zelfs een eigen afstandsbediening ontworpen en binnen onze drie hoofdseries (Reference, Prestige en Ultimate) zijn op een losse streamer en platenspeler na, alle typen audioproducten aanwezig. Een gegeven wat best bijzonder is voor zo'n klein bedrijf als wij.'



Luidsprekers

Net zoals bij de volledig zelf ontwikkelde elektronica heeft JK Acoustics ook een naam hoog te houden op het gebied van luidsprekers. Want samen met de zelf ontworpen elektronica, was Johan ook vanaf het eerste uur bezig met het vervaardigen van luidsprekers. De oorsprong daarvan ligt in zijn vroegere werk voor de legendarische firma Audioscript. Een zeer kwaliteit gedreven onderneming die zich nauwgezet bezighield met kwaliteitscontrole en ieder product wat binnenkwam zelf optimaal afregelde en indien nodig zelfs modificeerde. Mede daardoor kwam Johan in aanraking met de op dat moment gevoerde Bowers & Wilkins DM4 en DM5 modellen. Prachtige modellen maar door het feit dat ze op een gegeven moment door het einde van hun commerciële levensduur uit de handel werden genomen, raakte hij zo teleurgesteld dat hij acuut besloot om dan zelf maar soortgelijke luidsprekers te gaan bouwen. Dit zou uiteindelijk de Optima 1 worden, de allereerste ooit door hem vervaar-

digde weergever. Inmiddels zijn we 45 jaar verder en is het JK assortiment zeker voor zo'n kleine lokale fabrikant echt enorm groot geworden. Van de kleine Optimax Junior monitorluidsprekers tot de machtige en prestigieuze JK Ultimate luidsprekers. Net onder dit topmodel stonden vele jarenlang trots de JK Reference 1+2 gesitueerd. Een mooi systeem van duidelijk meer modale 'huiskamer' afmetingen, wat bestaat uit de compromisloze Reference 1 monitor die geplaatst wordt op het Reference 2 sublaagsysteem.

JK Reference III

Maar de tijd schrijdt voort, Johan deed een stap terug, zoon Marthijn nam het stokje over en er kwamen nieuwe en betere onderdelen beschikbaar. Hoewel laatstgenoemde ook al verschillende andere JK luidsprekers heeft ontworpen, gaat hij met de 3-weg JK Reference III een flink aantal stappen verder. Marthijn: 'De Reference 1+2 modellen gaan inmiddels alweer heel wat jaren mee en hoewel ze nog steeds heel fraai zijn,

staat de tijd ook niet stil. Daarbij waren er langzamerhand voldoende nieuwe ideeën ontstaan om deze 'oermodellen' verder te verbeteren. Waarschijnlijk is het allereerste wat je bij deze 107 cm hoge, 28,5 cm brede en 53 cm diepe luidsprekers opvalt, dat ik ervoor heb gekozen om er een echt vloerstaand model van te maken. Hierdoor is niet alleen meteen de uitstraling heel verschillend, maar heeft het ook productietechnisch de nodige voordelen. Voor de 40 kilo zware Reference III heb ik in de beginfase veel laagprincipes uitgeprobeerd. Woofers aan de voorzijde, zijkanten, gesloten kast, etc. Uiteindelijk ben ik toch op hetzelfde principe uitgekomen als de originele Reference 1+2. Oftewel een gesloten behuizing voor het laag/midden en hoog en een symmetrische belasting voor het diepe laag. Een 18 cm woofer van Scan Speak zit dus nog extra aan het oog onttrokken in de kast verwerkt en zorgt door 2 even grote compartimenten en een opening aan de voorzijde, voor een ongekend diep en gedefinieerd laag. Het is dus



geen traditionele basreflex opening! De scheidingsfrequentie van deze woofer hebben we op 125 Hz gesteld (1^e orde filterhelling). De eveneens 18 cm grote laag-/middenunit betrekken we van Seas en hoewel deze niet in het laag wordt gefilterd ligt de overnamefrequentie aan de bovenzijde op 3.000 Hz (3^e orde filterhelling). Voor het hoog hebben we voor het eerst voor een beryllium tweeter gekozen en dit 2,9 cm exemplaar afkomstig van de Deense fabrikant SB Acoustics is opvallend fraai. Maar het meest belangrijk is dat de tweeter een geweldig mooie combinatie met de andere twee units vormt en precies voor de zachte maar ook enorm informatieve en verfijnde hogetonen ervaring zorgt zoals ik vooraf in gedachten had!

3D ontwerp

Wanneer ik het huidige gamma aan JK Acoustics luidsprekers bekijk is er een groot onderscheid in vorm en zoals bij de open baffle Prestige Air modellen, ook in functie. Is dit een bewuste keuze en hoe is dit ontstaan? Marhijn: 'Deze verschillende vormen en stijlen hebben vooral te maken doordat wij in deze verschillende prijsklassen een bepaalde weergave nastreven. Daarbij is het ontzettend leuk en ook goed om daarbij niet de geijkte paden te blijven te volgen. Ik had het al over de verschillende manieren die ik heb uitprobeerde om bij de Reference III het meest optimale en best bijpassende laag te creëren. Bij de Prestige Air zijn we uitgegaan van een open baffle met hele snelle Accuton luidsprekerunits, terwijl de grote Ultimate weergevers een combinatie hiervan is. Dus open baffle voor het midden en hoog en symmetrisch belast laag in een enorme pijp voor het ultieme laag. De Reference III is de eerste JK luidspreker waarbij het ontwerp met een 3D ontwerpprogramma is bepaald. Het ideale daarvan is dat het veel prototypes scheelt en je dus sneller tot een eindresultaat kunt komen. Wat ik bij mijn nieuwste luidspreker zelf visueel heel geslaagd vind, is dat behalve de metalen voet en het licht naar achteren hellen van de kast (voor het in fase en



tijd optimaal samen laten vallen van de gedragingen van de luidsprekerunits) er een verhoogde baan bovenop ligt. Bij het zwarte model is dit met als de kast van HDF plaat gemaakt, maar zoals je bij deze andere (Esdoorn) variant kunt zien kun je ook prachtig met andere houtsoorten en lakken gaan werken.'

JK Prestige Mono amps

Heel anders maar net zo smakelijk zijn de nieuwe JK Prestige mono eindversterkers. In tegenstelling tot de Reference III luidsprekers zijn deze eindversterkers dan wel weer een zogenaamd 'co' project. Ontwerpen waarbij Marhijn en Johan samenwerken en de ontwerpkrachten zijn gebundeld om tot een maximaal eindresultaat te komen. Tijdens mijn gesprek met Marhijn zat Johan ondertussen vergenoegd aan enkele complexe reparaties te werken. Technische vraagstukken die hij nog altijd enorm leuk vind om te doen, maar zodra het gesprek op de Prestige mono's komt is hij meteen één en al oor

en schuift meteen aan. 'Wil je nog een bakkie (koffie) Werner'? Is meteen de vraag. Nou laat ik dan maar doen, want met Johan erbij moet je altijd zo scherp mogelijk zijn. Niet omdat deze in positieve zin eigengereide ontwerper zo moeilijk is, als meer door zijn enorme kennis die hij in die 45 jaar heeft opgedaan. 'Weet je wat het eigenlijke ontwerpuitgangspunt van deze nieuwe eindversterkers was? Het stroomverbruik! Zoals je weet werk ik graag met klasse A omdat dit nu eenmaal de beste weg is om muziek met zo min mogelijk zelf toegevoegde vervorming te versterken. Alleen heeft deze schakeling ook een algemeen bekend groot nadeel. Veel warmte afgifte en een hoog stroomverbruik. Hoewel in onze maatschappij vooral consumenten worden aangespoord om alle mogelijke offers voor het milieu te brengen, moeten wij als fabrikanten ook onze hand in eigen boezem steken. Daarom hebben we bij de nieuwe Prestige mono eindversterkers het complete ontwerp onder de

►NEXT



loep genomen. Een van de aspecten die we als eerste hebben aangepakt is een andere insteek van de ruststroom. Hoewel de eindversterker nog steeds voor een groot deel in klasse A staat ingesteld, maakt hij nu gebruik van een soort van actieve bias regeling. Deze regelt de ruststroom omhoog wanneer meer stroom wordt gevraagd door bijvoorbeeld dynamische pieken en omlaag wanneer er weinig wordt gevraagd. Hierdoor is het continue stroomverbruik fors gedaald naar slechts 50 Watt per mono eindversterker.'

Fors beter

'Terwijl we blij en trots waren dat we het stroomverbruik zo sterk omlaag hadden weten te krijgen zonder dat dit ten koste ging van de geluidskwaliteit, kwamen we ook een aantal belangrijke

zaken op het spoor. Het is lastig om het er over te hebben zonder meteen te vertellen waar het om gaat. Maar het komt er op neer dat we de hoofdvoeding anders hebben opgezet. Zo is het voorversterkerdeel en het spanningscircuit nu helemaal gescheiden en ook lopen bepaalde stromen nu niet meer over de printbanen, maar via massieve geleiders. Voeg daarbij betere componenten zoals speciaal voor ons gewikkelde trafo's, betere condensatoren en voedingsselco's en de gehoormatige sprong is reusachtig groot. Zelfs zo groot dat ik kan en durf te zeggen dat deze Prestige mono eindversterkers de beste eindversterkers zijn die we ooit hebben vervaardigd!' Afsluitend volgen hier nog even alle basisgegevens bij elkaar. Deze van een modaal formaat voor-

ziene mono's zijn 30,5 cm breed, 15 cm hoog en 40,5 cm diep. Het gewicht staat niet vermeld, maar ik gok zo'n 25 kilo per monoblok. Het uitgangsvermogen aan 8 Ohm is 200 Watt bij een dempingsfactor van 500. De ringkerntransformator levert 500 VA en de vermogensbandbreedte loopt van 0 tot 100 kHz (-2,5 dB). Terwijl de voorzijde is getooid met een grote wijzer dB meter, is de achterzijde voorzien van een euronetstekker connector, twee solide luidsprekerkabelaansluitingen en RCA en XLR ingangschassisdelen. Twee grote zwarte koelribben flankeren een geborstelde uit blank aluminium vervaardigde voor- en achterzijde, terwijl een enigszins doorzichtig zwart hoogglans perspex bovenpaneel net een mooie inkijk geeft in de superstrak opgebouwde binnenzijde.



Luisteren JK Reference III

In deze eerste ronde gaat alle aandacht uit naar de nieuwe Reference III luidsprekers en omdat er ten tijde van deze test nog maar één speelklaar paar bestaat, reis ik hiervoor af naar Ketelaar Hifi in 't Harde. Hier staan de luidsprekers al volledig ingespeeld in de zeer grote winkelruimte voor mij klaar en bestaat de aansturing uit de JK Ultimate3 voorversterker en Ultimate3 DAC, een Melco N100 muziek server en het onvolprezen JK Reference cd loopwerk. Hoewel ik de afgelopen 35 jaar al vaak bij deze onderneming te gast ben geweest en de winkelruimte inmiddels best behoorlijk denk te kennen, blijft het toch een vrij lastige opgave. Want niet alleen is deze ruimte groter dan zowat iedere Nederlandse huiskamer, hij is ook voorzien van veel ramen en akoestisch niet echt gemakkelijk. Om het resultaat toch zo adequaat mogelijk te bepalen, spreek ik af om na afloop van de JK Reference III indrukken, de complete aansturing met kabels mee naar huis te nemen. Op deze wijze kan ik veel beter het onderscheid maken in wat nu de luidsprekers doen en wat de elektronica.

Beryllium tweeter

Wanneer ik van start ga met de Reference III vallen mij als eerste twee aspecten duidelijk op. Het hoog van de voor het eerst door JK toegepaste beryllium tweeter, is behalve loepzuiver ook enorm rustig, egaal en buitengewoon verfijnd. Dit is best een aanzienlijk verschil met de vaak puntige, zeer dynamische en buitengewoon expressieve maar kostbare keramische tweeters van het Duitse Accuton. In de JK Reference 1 + 2 wordt trouwens een softdome van Seas toegepast. Toch valt dan ook op dat tijd en vooruitgang niet stilstaan en de nieuwe van SB Acoustics afkomstige tweeter in de Reference III hoorbaar beter presteert. Meer verfijning, informatiever maar tegelijkertijd toch zachter en met een lagere hoorbare vervorming waardoor iedere hardheid ontbreekt. Het tweede aspect wat ik als zeer geslaagd ervaar is het diep doorlopende sonore laag. Ja, deze Reference III is zeker een forse weergever (een kleinere variant

bevindt zich al in de ontwerpfase), maar dat uit zich ook absoluut in de enorme potentie. Want deze diepe en zuivere laagweergave, gaat hier samen met een opvallend natuurlijke tonaliteit. Eigenschappen dienen als het fundament voor een hele reeks andere eigenschappen. Ik doel dan op het zeer stabiele en grootse ruimtebeeld met echte 3D gelaagdheid en een opvallend groot gemak bij zowel lage als luide volumenniveaus. Wat ook opvalt is de geslaagde mix om als luisteraar zowel geboeid te kunnen blijven luisteren, als indien gewenst ook lekker te ontspannen. Kortom een prachtige weergever die zeker in een meerkleurige variant ook visueel zeer geslaagd is en binnen zijn prijsklasse beslist hoge ogen zou kunnen gaan gooien in het enorme Nederlandse aanbod.

Luisteren JK Prestige Mono Amps

Na een zeer aangenaam aantal uren in 't Harde te hebben vertoefd, mede dankzij de goede zorgen van JK medewerker van het eerste uur Joop Prins en natuurlijk Johan en Marthijn Ketelaar, wordt het tijd om al deze spullen op de luidsprekers na in mijn gelukkig vrij grote auto te krijgen. Eenmaal ingeladen en op de terugweg dwalen mijn gedachten ineens

af naar midden jaren tachtig. Een periode waarbij ik als beginnende muzik liefhebber mijn eigen paar JK Acoustics Optima 1 luidsprekers bij Goosen & Swagerman in de Vughterstraat in Den Bosch kocht! Tjonge wat was ik daar toen trots op en ben er jaren blij mee geweest. Nu 35 jaar later is mijn auto volgeladen met het beste wat vader en zoon tot op heden hebben vervaardigd. Eenmaal thuis haal ik ze dan ook met de nodige eerbied uit mijn auto, waarna niet veel later mijn complete Finite Elemente Pagode Master Reference rack helemaal vol staat. Het aansluiten en inschakelen gaat verder voortvarend en eenmaal onder stroom is gelukkig nergens een brommende trafo te horen. Mooi!

Onspectaculair goed

Gebruikmakend van mijn Grimm MU1 muziekserver en Mola Mola Tambaqui enerzijds en de JK Ultimate3 DAC anderzijds, blijkt al snel één van de mooiste en meest spannende vergelijkingen sinds jaren te ontstaan. Want ook het JK Acoustics oeuvre blijkt eerlijk gezegd nog beter dan ik had durven hopen! Ja het zijn transistorontwerpen en niet mijn referentie Zanden 6000 buizenversterker. Toch heeft het zeker

►NEXT





ook niets met grijs, steriel, kaal, dun of emotieloos. Met andere woorden gaat het JK trio of met de DAC erbij kwartet, daadwerkelijk de kant op van echte top high-end. Denk daarbij aan merken als CH Precision, Spectral, Constellation of Goldmund. Nee, het is uiteraard niet de exacte weergave van deze legendarische topmerken, maar het geeft wel aan welke richting het hier opgaat.

Onspectaculair goed

Hetgeen het duidelijkst opvalt binnen al deze eigenschappen, is het onspectaculaire karakter met behoud van alle kernwaarden. Vanaf het eerste moment slaan de JK's de toon aan van grenzeloze en moeiteloze subtiliteit. Ja, het oplossende vermogen is hoog, maar nooit zo hoog dat het amuzikaal kan worden. Het 3D stereobeeld is zelfs nagenoeg gelijk aan hoe een top buis dat doet en dat is heel opmerkelijk en maak ik zelden mee. Dus ook hier een panorama wat heel groots en zeer fraai gelaagd is, maar tegelijkertijd ook heel ontspannen en natuurlijk met precies de juiste verhoudingen. Volgens Johan en Marthijn allemaal een gevolg doordat hoogfrequente rommel zoveel mogelijk is onderdrukt of verwijderd, de discrete opbouw en de zeer goed ontworpen voedingen. Wat verder ook opvalt is het zachte timbre in het hoog. Wederom een eigenschap die je eerder bij buizen dan transistor zou zoeken en zo is het ook met het laag. Het loopt diep door, is duidelijk onder controle maar heeft daarbij ook weer een natuurlijk karakter en is zeker niet dood of overmatig strak.

Muziek!

Vertaalt naar muzikale conserven begeef ik mij dit keer bij de start in een muziekstroming waar u mij niet vaak zult tegenkomen. Ik heb het dan over Medial Banana met hun prachtig natuurlijk opgenomen reggae album Acoustic Live en het brute maar tevens opvallend audiofiele International Skankers met hun album Ashkabad. Bij Medial Banana valt meteen op hoe geloofwaardig en echt het akoestisch optreden overkomt. Dit vanuit een opnameperspectief waarbij je als toehoorder daadwerkelijk voor het podium staat. Alles op ware grootte, met de juiste verhoudingen en een mooie dosis natuurlijk aandoende akoestiek. Bij International Skankers breekt op een goed luidsprekersysteem wat in staat is om echt diep en luid laag weer te geven echt de spreekwoordelijke hel los. Het laag gespeeld door een bassynthesizer op het eerste nummer Kinhasa, gaat wel zo afgrond-diep en is zo strak dat het één van de weinige nummers is waarbij de ingebouwde speakers van bijvoorbeeld mijn Apple iMac PC echt helemaal niets meer van het laag kunnen weergeven! Wanneer ik verhuis naar de luisterruimte en de JK Prestige mono's de Master Contemporary C luidsprekers met stocijns gemak aansturen, is aan kracht en finesse bij dit nummer geen moment gebrek. Wel valt nu op dat er andere transistor eindversterkers zijn die het laag nog meer kernachtig en strak tot uiting brengen. Maar dan ontbreekt ook meteen weer die zo fraaie natuurlijke ademende inslag. Wanneer ik mij

afsluitend laaf aan de prachtig opgenomen jazz van het Haddouk Quartet met hun album Hadoukly Yours, het super strak gespeelde *Two Against Nature* van Steely Dan, het meeslepende en vooral integer gespeelde *Six Blade Knife* van het eerste Dire Straits album en een nog jonge Mark Knopfler en nog vele anderen. Kan ik alleen maar enorm tevreden zijn. Wat een natuurlijke en ongeunstelde weergave zet dit JK systeem op bijzonder knappe wijze neer. En dan heb ik het nog niet eens gehad over het feit dat het aloude JK Reference cd transport voor een wel heel scherpe prijs de winnaar was van vijf(!) andere hier aanwezige top cd transporten.

Conclusie

Tja, de uitkomst van deze uiteindelijk best wel grote monster test, is toch iets waar de concurrentie niet blij mee zal zijn. Want hoewel je over de absoluut prachtig klinkende nieuwe JK Reference III luidsprekers nog het smaakkwestie vraagstuk van stal kunt halen, gaat dit verhaal niet op bij de gloednieuwe JK Prestige mono eindversterkers. Niet alleen met afstand het beste versterkerontwerp wat de heren tot op heden hebben vervaardigd, maar samen met de bijbehorende JK elektronica zelfs in staat om de bekende topmerken in verlegenheid te brengen. O, je kunt best nog wel enige kritiek hebben op de vrij basale vormgeving en uitvoering. Een presentatie die hier nog niet helemaal de aansluiting met de perfect afgewerkte vaak uit massief aluminium delen gefreesde etherische high-end vindt. Maar kijkt u dan vervolgens naar de JK prijslijst en hoort u eenmaal zelf waar deze producten toe in straat zijn, dan wordt het wel heel erg lastig om koopneigingen nog langer te onderdrukken!

Tekst & fotografie: Werner Euro

PRIJZEN

JK ACOUSTICS REFERENCE III € 9.500,- PER PAAR
JK PRESTIGE MONO AMPS € 5.999,- PER STUK

JK ACOUSTICS, TEL: 0525-652639
E-MAIL: INFO@JKACOUSTICS.NL
WWW.JKACOUSTICS.COM